

Korok munkamegosztása, korok szerinti munkamegosztás: A ~ a nemek szerinti munkamegosztással együtt a legtermészetesebb és leg-ősibb munkamegosztás (—>nemek munkamegosztása, —>munkameg-osztás). Alapja az emberi élet egyes szakaszaiban megnyilvánuló fizi-kai, szellemi állapot, amely a munkavégzés képességét befolyásolja. A ~ szemben a nemek szerinti munkamegosztással nem valamely határozott ponthoz köthető munkák összessége, hanem éppen a végzett tevékenység jellegéből következtethetünk a megfelelő korra. Pl. egy leány bár még csak 12 éves, a körülmények kényszere, esetleg testi fejlettsége miatt főzhet önállóan, süthet kenyeret, s így ha nem is érte el társainak nagylány korát, több tekintetben tevékenysége alapján a munkamegosztásban nagylányként kell kezelnünk. Éppen a tevékeny-ség jellegének meghatározó volta miatt a ~ egyes korcsoportjainak határai nem élesek, hosszabb-rövidebb átmenet van egy-egy kor-csoport között. Magyar népterületen négy nagy korcsoportot különít el a köztudat és a tudományos gyakorlat. Egyes korcsoportokon belül is számolnunk kell élesebben elváló alcsoportokkal. 1. gyermekkor: munkáit az jellemzi, hogy komolyabb gazdasági értéke még nincs, inkább kiegészítő, a felnőttek munkáját segítő szerepe van, a gyermek játszva tanulva nő bele a munkába. Mindig csak részfeladatot lát el, ezeket a felnőttek jelölik ki nekik, s közben is ellenőrzik munkájukat, tanítgatják őket. A gyermekkor első időszaka a kisgyermekkor, amikor még csak játékképpen biznak rá feladatokat, s a cél inkább az, hogy szokja a munkát, később természetes életelemének tekintse. A gyer-mekkor másik időszaka az iskoláskor vagy nagygyermekkor, amikor már komolyabb, nem egy esetben kereső munkát is elvégez a gyermek (libapásztorság, marhapásztorság, baromfi gondozása, takarítás stb.). Bizonyos fokig a házi munkákban mindkét nemnek önálló feladatköre lett, s ezért felelős. Ha kötelességét elmulasztja, komoly büntetést kap. A gyermekmunkák, ha kereső foglalkozásról is szó lehet, mégis in-kább a felnőttek keze alá, azok munkájának meggyorsítása érdekében dolgoznak (pl. aratáskor vízhordás, boltba járás, lekvárfozéskor szilvamagvalás). 2. fiatal- vagy ifjúkor munkái: Ekkor már komoly munkaerőként tartják számon a fiatalokat, élesen elválnak a nemek munkái egymástól, s részfeladatokban, ha irányítják is őket, pillanat-nyi döntési joggal rendelkeznek, önállóan dolgoznak, s a közösségi munkában is egyenrangú közösségi tagként résztvesznek (—>társasmunkák). Az ifjúkort is két részre szokás osztani. A süldő fiúk, lányok munkáit az jellemzi, hogy még valamennyi, nemüknek fontos munkát nem tudnak elvégezni tökéletesen, néha tanításra is szorulnak, s fizikai erejük még nem alkalmas valamennyi női vagy férfi munka elvégzé-sére, bizonyos gyakorlat is hiányzik, s ezért kevésbé termelékenyek (pl. aratáskor a kaszát nem bíjják, ünnepi ételeket irányítással főznek stb). A nagyleányok, nagyleányok valamennyi részmunkában helyt-állnak, kellő minőségű és identitású, sokszor virtusból túlhajtott telje-sítményű munkára is képesek. Bér munkákat szabadon vállalhatnak. A tanítás, a munka kijavítása már ekkor szégyen a munka végzőire nézve. 3. Felnőtt kor: e korszak munkáit az önállóság, a gazdálkodni tudás, azaz a részmunkák önálló összehangolása, s nemcsak azok pontos elvégzése jellemzi. Az ifjúkor és a felnőtt kor határa éles, ugyanis a házasság aktusa választja el egymástól. A felnőtt kor első időszakában a fiatal házas korban még csak tanulják az új házasságok a gazdálkodás tudományát, s ekkor még a szülők, azok irányítására, a közösség bizonyos tagjainak tanácsára szorulnak (szomszéd, koma). Az első, második gyermek után már mint javakorabeli emberek önálló gazdálkodásra is képesek, s a közösség az ő véleményüket is kikéri, figyelembe veszi. 4. öregember: Az öregkor jele, hogy valaki, bár tudása teljes birtokában van, fizikailag már nem képes bizonyos mun-kák elvégzésére.

Tevékenysége egyre inkább a ház körüli apróbb munkákra korlátozódik, munkájának jellege fokozatosan kisegítő jelle-gűvé válik. Ám míg mozgásképes, szellemileg friss, az irányításban, sőt társasmunkák irányításában tekintélye alapján komoly szerepet kap. Amikor tehetetlenné válik, munkaszervezeti szempontból már tevékenysége nem értékelhető, noha éppen gondzása a családi munkák új területét, a korábbi munkamegosztás némi módosítását igényli. Meg kell jegyeznünk, hogy a nagycsaládos vidékeken még a szf.-n is az egyes korok önállósága nem volt ilyen nagy, bár ezek akkor is elkü-lönültek. A családban halálukig a vagyonjog alapján nem az öregeké volt a döntő szó, a házasok munkájának irányítása, némi önállóságuk ellenére is, igen lényeges volt. - írod: Fél Edit: Egy kisalföldi nagycsalád társadalomgazdasági vázlata (Érsekújvár, 1944); Morvay Judit: Asszonyok a nagycsaládban (BP , 1956); Szabó László: Munka- szervezet és termelékenység a magyar parasztságnál a XIX-XX. században (Szolnok, 1968); Jávor Katalin: Á parasztcsalád munkameg-osztása egy nyírségi faluban (Debrecen, 1966).